

**FEDERALNO MINISTARSTVO
POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE
I ŠUMARSTVA**

57

Na osnovu člana 32. stav 7. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK

**O USLOVIMA KOJE MORA ISPUNJAVATI OBJEKAT I
MJESTO ZA SAKUPLJANJE I NEŠKODLJIVO
UNIŠTAVANJE ŽIVOTINJSKE LEŠINE, KONFISKATA
I PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA
NAMIJENJENOG UTILIZACIJI I PRIJEVOZNO
SREDSTVO NAMIJENJENO ZA NJIHOVO
SAKUPLJANJE I PRIJEVOZ**

POGLAVLJE I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom propisuju se uslovi koje mora ispunjavati mjesto i objekat za sakupljanje i neškodljivo uništavanje životinjske lešine i otpada životinjskog porijekla i prijevozno sredstvo namijenjeno za njihovo sakupljanje i prijevoz.
- (2) Mjesto i objekti iz stava (1) ovog člana su objekti za utilizaciju, kafilerija (spalionica), jama grobnica i groblje za životinje.

Član 2.
(Definicije)

U ovom Pravilniku pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. **životinjska lešina** - uginula, mrtvorodena ili pobačena životinja i životinja ubijena u postupku sprječavanja, suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti na određenom području ili u nekoj populaciji;
2. **otpad životinjskog porijekla** je životinjski trup i sastavni dijelovi životinjskog tijela koji nisu namijenjeni ili nisu ispravni za ishranu ljudi i zdravstveno neispravni prehrambeni proizvodi životinjskog porijekla (engl. ABP/AW):
 - a) konfiskat - organ i dijelovi trupla zaklanih životinja koji je veterinarsko-zdravstvenim pregledom ocijenjen zdravstveno neispravnim;
 - b) sporedni nejestivi nusproizvodi klanja, rasijecanja i obrade - organi i tkiva zaklanih životinja koje ne ubrajamo u meso u širem smislu riječi;
 - c) tkiva visokog rizika goveda, ovaca i koza - tkiva specificirana u Aneksu IV Odluke kojom se utvrđuju mjere za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni glasnik BiH", broj 31/03);
 - d) krv zaklanih životinja koja se ne upotrebljava za ljudsku prehranu ni za preradu u hemijskoj, farmaceutskoj i drugoj industriji;
 - e) životinjski proizvodi koji nisu ispravni za ljudsku prehranu;
 - f) otpad iz valionice;
 - g) ostali otpad životinjskog porijekla.
3. **higijeničarska služba** - služba koja stalno i sigurno obavlja skupljanje životinjskog otpada: redovno, stalno i sigurno skupljanje životinjskih lešina i otpada životinjskog porijekla s mjesta za prihvata,

drugih mjesta nastajanja i njegova otprema u sabiralište ili neposredno na mjesto neškodljivo uništavanja;

4. **neškodljivo uklanjanje** - propisani postupak neškodljivog uklanjanja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, prerada u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku upotrebu kada se iz veterinarsko-zdravstvenih razloga i radi zaštite zdravlja ljudi ne smiju ili se ne mogu iskoristiti daljom preradom, a što se obavlja u odobrenom objektu za neškodljivo uklanjanje (spaljivanje), zakopavanje u groblju za životinje ili jami grobnici;
5. **utilizacija** - dozvoljeni postupak neškodljivog iskorištenja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku upotrebu koja se obavlja u određenim objektima za utilizaciju.

**POGLAVLJE II. USLOVI ZA OBJEKTE, MJESTA I
PRIJEVOZNA SREDSTVA**

Član 3.
(Objekat za spaljivanje i utilizaciju)

- (1) Lešina životinje oboljele od zarazne bolesti i proizvod porijeklom od životinje oboljele od zarazne bolesti i valionički otpad moraju se učiniti neškodljivim u objektima za spaljivanje.
- (2) Neškodljivo iskorištavanje lešine, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja i meda preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku upotrebu obavlja se u **objektima za utilizaciju**.
- (3) Objekti iz st. (1) i (2) ovog člana moraju ispunjavati uslove propisane Odlukom o nusproizvodima životinjskog porijekla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 19/11) i Pravilnikom o utvrđivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova za odlaganje, korišćenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržište, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 30/12).
- (4) U izuzetnim slučajevima, ako nije osigurano obavljanje poslova utilizacije i spaljivanje **životinjskih leševa** i proizvoda životinjskog porijekla porijeklom od životinja oboljelih od zaraznih bolesti i valioničkog otpada prema odredbama člana 33. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), **higijeničarska služba općine** preuzima i prevozi lešine, određene nejestive nusproizvode klanja, konfiskate i valioničke otpatke radi neškodljivog uništavanja u jami grobnici ili groblju za životinje gdje se neškodljivo uklanjaju zakopavanjem ili spaljivanjem u jami grobnici ili stočnom groblju.

Član 4.
(Higijeničarska služba)

Higijeničarska služba iz člana 3. stav (4) ovog Pravilnika mora:

1. biti organizovana i opremljena tako da je osigurano stalno i sigurno uklanjanje životinjskih lešina i

- otpada životinjskog porijekla (dostupnost 24 h tokom cijele godine);
2. biti dostupna držaocima životinja i drugim korisnicima i imati održiv sistem prijavljivanja uginuća životinja: telefon, e-mail, faks;
3. vršiti uklanjanje leševa i drugog životinjskog otpada i leševa bez odlaganja sa seoskih gazdinstava i farmi;
4. radi utvrđivanje uzroka uginuća životinje odmah obavještavati nadležnu veterinarsku stanicu i kantonalnu veterinarsku inspekciju.

Član 5.

(Stočno groblje i jama grobnica)

- (1) Objekat stočnog groblja ili jama grobnica mora se graditi na lokaciji na kojoj ne ugrožava zdravlje životinja, javno zdravlje i životnu sredinu i mora zadovoljavati slijedeće uslove:

1. da je izgrađeno van naseljenog mjesta i na području koje urbanističkim planom nije predviđeno za izgradnju stambenih objekata, industrijskih objekata i objekata za proizvodnju, držanje i promet životinja; mora imati prilazni put i da postoji mogućnost ograđivanja tako da je onemogućen prilaz životinjama;
2. na odabranoj lokaciji ne smije ugrožavati životnu sredinu: vodu, vazduh, zemljište, biljke i životinje odnosno mjesta od posebnog javnog interesa;
3. da je dovoljno udaljen od poljoprivrednih površina, farmi, objekata za uzgoj životinja, klaonica, mljekara i drugih objekata za proizvodnju hrane i hrane za životinje;
4. da je lokacija stabilna, ravna do blago nagnuta (2-5°), da nije podložna poplavama i da se ne nalazi na području s visokim nivoom podzemnih voda, te da je udaljena od vodotoka i vodnih akumulacija, prirodnih izvorišta vode i objekata za snabdijevanje vodom stanovništva.

- (2) Na odabir lokacije za izgradnju jame grobnice ili stočnog groblja utiču faktori koji mogu biti pedološki, klimatski i ekološki: flora i fauna, prisustvo izvora i izvorišnih zona, klimatski faktori (padavine, poplave), količine nusproizvoda životinjskog porijekla/životinjskog otpada koje treba zbrinuti, javno zdravlje, raspoloživa i potrebna materijalna sredstva, vlažnost i oceditost tla, maksimalni nivo podzemnih voda, udaljenost od vodotokova i vodnih akumulacija, tip i kvalitet zemljišta, pristupačnost i komunikacijska povezanost terena, poroznost i vodopropusnost tla, stabilnost i nagib terena, kulturne navike i običaji lokalnog stanovništva, prisustvo urbanih, poljoprivrednih, industrijskih, zaštićenih i drugih površina koje moraju biti na određenoj udaljenosti od lokacije u skladu sa propisima o građenju, vodama i zaštiti okoline.
- (3) Kod odabira lokacije za izgradnju trajnog objekta stočnog groblja i betonske jame grobnice, osim navedenih karakteristika u stavu (2) ovog člana mora se provesti geotehničko istraživanje u cilju definisanja neophodnih kvalitativnih karakteristika tla bitnih za projektovanje i izgradnju objekata. Prilikom ovih istraživanja posebnu pažnju treba obratiti na stabilnost terena i njegove hidrogeološke karakteristike.

Član 6.

(Izgradnja stočnog groblja i jame grobnice)

- (1) Pri izgradnji stočnog groblja ili jame grobnice potrebno je obezbijediti:

1. da je debljina sloja zemlje kojim je prekriven otpad životinjskog porijekla minimalno 1 metar;
 2. da je dubina jame grobnice najmanje 4 do 5 metara, a dno jame grobnice najmanje 1 do 2 metra iznad najvišeg nivoa podzemnih voda;
 3. da se bočni zidovi jame grobnice grade od čvrstog materijala i moraju da budu zidani tako da propuštaju tečnost osim ako se gradi jama grobnica potpuno nepropusna od dvostruko armiranog vodonepropusnog betona kvalitete MB 30 (C 25730);
 4. da je prostor oko jame grobnice širok najmanje 50 cm i izgrađen od čvrstog materijala s padom prema okolnom terenu;
 5. da jama grobnica mora imati gornju ploču od čvrstog materijala s poklopcem koja mora biti uzdignuta od okolnog terena, a poklopac takve konstrukcije da onemogućava izlaženje neprijatnih mirisa i da može da se zaključava.
- (2) Jama grobnica i stočno groblje mora biti ograđena, obilježena i imati odgovarajući ulaz za prijem vozila i ljudi sa dezinfekcionom barijerom za dezinfekciju točkova i dezinfekciju vozila.
 - (3) Ulaz mora biti kontrolisan na način da se sprječava ulazak neovlašćenih lica i životinja.
 - (4) Objekat mora posjedovati infrastrukturu za čuvanje opreme i dezinfekcionih sredstava kao i natkriven prostor s pripadajućom nepokretnom i pokretnom opremom potrebnom za utvrđivanje uzroka uginuća životinja.
 - (5) Na lokaciji mora biti obezbijeđen dovod higijenski ispravne vode za piće i odvod otpadnih voda, u skladu s propisima kojima se uređuje vodoprivreda, odnosno zaštita životne sredine.
 - (6) Dužina i širina jame grobnice određuje se prema količini materijala (leševa) za koju je namijenjena, a pri tom se primjenjuju slijedeći parametri:
 - u jami dubine 3.5 m i širine 3.5 m širine moguće je smjestiti sljedeće količine po zapremini:
 - 1.5 m³: 1,000 leševa brojlera,
 - 2.8 m³: 1,000 ćurki,
 - 1.5 m³: 5 leševa odraslih ovaca,
 - 2.63 m³: 1 leš odrasle krave,
 - 1.19-1.5, odnosno 2.3 m³: 5 leševa tovljenika - odraslih svinja.
 - (7) Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada zakopavanjem nalazi se u Prilogu ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 7.

(Prijevozna sredstva)

- (1) Životinjski otpad otprema se do mjesta zbrinjavanja specijalizovanim prijevoznim sredstvom koje mora ispunjavati uslove propisane propisima iz člana 3. stav (3) ovog Pravilnika.
- (2) Specijalizovano prijevozno sredstvo se ne može koristiti u druge svrhe, a nakon istovara životinjskog otpada mora se očistiti, oprati, dezinfikovati i dezodorisati.

POGLAVLJE III. EVIDENCIJE

Član 8.

- (1) Objekti iz člana 1. ovog Pravilnika vode evidenciju o neškodljivom uništavanju životinjskih lešina i otpada životinjskog porijekla. Evidencija se može voditi i elektronskom obradom podataka.

- (2) Evidencija iz stava (1) ovog člana obavezno sadrži podatke o:
- datumu i mjestu odlaganja ili zakopavanja;
 - količini (broj), vrsti, kategoriji i porijeklu životinjskih leševa koji su odloženi ili zakopani;
 - količini i vrsti životinjskog otpada koji je odložen ili zakopan (tkivo visokog rizika i preostali otpad goveda, ovaca i koza i zarazni materijal životinjskog porijekla, otpad od svinja, peradi i od riba, iz valionica i ostali otpad);
 - svakom proizvođaču životinjskog otpada.
- (3) Objekti iz člana 1. ovog Pravilnika dužni su kvartalno Izvještaje o odloženom ili zakopanom životinjskom otpadu po vrstama i količini i odloženim ili zakopanim životinjskim lešinama dostavljati kantonalnom

ministarstvu nadležnom za poslove veterinarstva i Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

POGLAVLJE IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 9.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

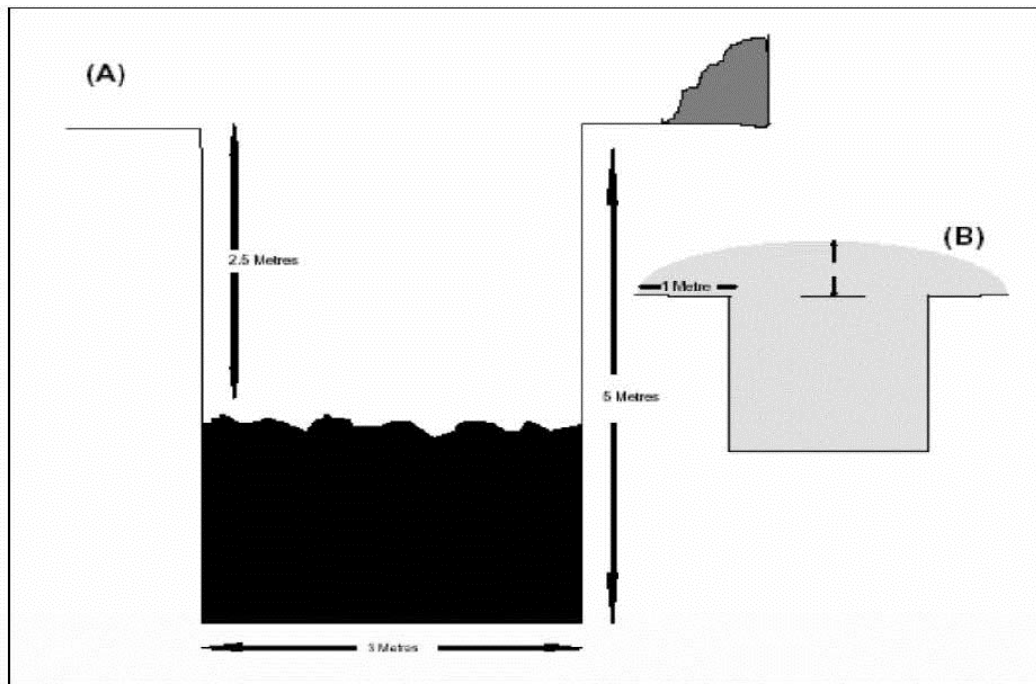
Broj 06-2-24/18-1847-3/18

16. januara 2019. godine
Sarajevo

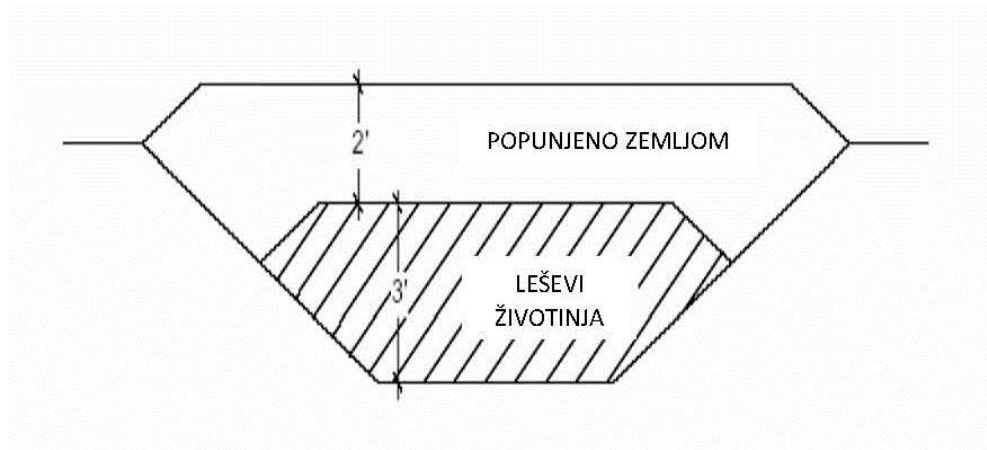
Ministar
Mr. sci. **Šemsudin Dedić**

Prilog

Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek jame za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Temeljem članka 32. stavak 7. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK

O UVJETIMA KOJE MORA ISPUNJAVATI OBJEKAT I MJESTO ZA SAKUPLJANJE I NEŠKODLJIVO UNIŠTAVANJE ŽIVOTINJSKE LEŠINE, KONFISKATA I PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA NAMIJENJENOG UTILIZACIJI I PRIJEVOZNO SREDSTVO NAMIJENJENO ZA NJIHOVO SAKUPLJANJE I PRIJEVOZ

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom propisuju se uvjeti koje mora ispunjavati mjesto i objekat za sakupljanje i neškodljivo uništavanje životinjske lešine i otpada životinjskog podrijetla i prijevozno sredstvo namijenjeno za njihovo sakupljanje i prijevoz.
- (2) Mjesto i objekti iz stavka (1) ovoga članka su objekti za utilizaciju, kafilerija (spalionica), jama grobnica i groblje za životinje.

Članak 2. (Definicije)

U ovome Pravilniku pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. **životinjska lešina** - uginula, mrtvorodena ili pobačena životinja i životinja ubijena u postupku sprječavanja, suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti na određenom području ili u nekoj populaciji;
2. **otpad životinjskog podrijetla** je životinjski trup i sastavni dijelovi životinjskog tijela koji nisu namijenjeni ili nisu ispravni za ishranu ljudi i zdravstveno neispravni prehrambeni proizvodi životinjskog podrijetla (engl. ABP/AW):
 - a) konfiskat - organ i dijelovi trupla zaklanih životinja koji je veterinarsko-zdravstvenim pregledom ocijenjen zdravstveno neispravnim;
 - b) sporedni nejestivi nusproizvodi klanja, rasijecanja i obrade - organi i tkiva zaklanih životinja koje ne ubrajamo u meso u širem smislu riječi;
 - c) tkiva visokog rizika goveda, ovaca i koza - tkiva specificirana u Aneksu IV Odluke kojom se utvrđuju mjere za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni glasnik BiH", broj 31/03);
 - d) krv zaklanih životinja koja se ne upotrebljuje za ljudsku prehranu ni za preradu u kemijskoj, farmaceutskoj i drugoj industriji;
 - e) životinjski proizvodi koji nisu ispravni za ljudsku prehranu;
 - f) otpad iz valionice;
 - g) ostali otpad životinjskog podrijetla.
3. **higijeničarska služba** - služba koja stalno i sigurno obavlja skupljanje životinjskog otpada: redovito, stalno i sigurno skupljanje životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla s mjesta za prihvat, drugih mjesta nastajanja i njegova otprema u sabiralište ili neposredno na mjesto neškodljivog uništavanja;

4. **neškodljivo uklanjanje** - propisani postupak neškodljivog uklanjanja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, prerada u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu kada se iz veterinarsko-zdravstvenih razloga i radi zaštite zdravlja ljudi ne smiju ili se ne mogu iskoristiti daljnjom preradom, a što se obavlja u odobrenom objektu za neškodljivo uklanjanje (spaljivanje), zakopavanje u groblju za životinje ili jami grobnici;
5. **utilizacija** - dozvoljeni postupak neškodljivog iskorištenja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu koja se obavlja u određenim objektima za utilizaciju.

POGLAVLJE II. UVJETI ZA OBJEKTE, MJESTA I PRIJEVOZNA SREDSTVA

Članak 3. (Objekat za spaljivanje i utilizaciju)

- (1) Lešina životinje oboljele od zarazne bolesti i proizvod podrijetlom od životinje oboljele od zarazne bolesti i valionički otpad moraju se učiniti neškodljivim u objektima za spaljivanje.
- (2) Neškodljivo iskorištavanje lešine, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja i meda preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu obavlja se u **objektima za utilizaciju**.
- (3) Objekti iz st. (1) i (2) ovoga članka moraju ispunjavati uvjete propisane Odlukom o nusproizvodima životinjskog podrijetla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 19/11) i Pravilnikom o utvrđivanju veterinarsko-zdravstvenih uvjeta za odlaganje, korišćenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržište, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 30/12).
- (4) U izuzetnim slučajevima, ako nije osigurano obavljanje poslova utilizacije i spaljivanje **životinjskih leševa** i proizvoda životinjskog podrijetla podrijetlom od životinja oboljelih od zaraznih bolesti i valioničkog otpada prema odredbama članka 33. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), **higijeničarska služba općine** preuzima i prevozi lešine, određene nejestive nusproizvode klanja, konfiskate i valioničke otpatke radi neškodljivog uništavanja u jami grobnici ili groblju za životinje gdje se neškodljivo uklanjaju zakopavanjem ili spaljivanjem u jami grobnici ili stočnom groblju.

Članak 4. (Higijeničarska služba)

Higijeničarska služba iz članka 3. stavak (4) ovoga Pravilnika mora:

1. biti organizirana i opremljena tako da je osigurano stalno i sigurno uklanjanje životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla (dostupnost 24 h tijekom cijele godine);

2. biti dostupna držateljima životinja i drugim korisnicima i imati održiv sustav prijavljivanja uginuća životinja: telefon, e-mail, faks;
3. vršiti uklanjanje leševa i drugog životinjskog otpada i leševa bez odlaganja sa seoskih gazdinstava i farmi;
4. radi utvrđivanje uzroka uginuća životinje odmah obavještavati mjerodavnu veterinarsku stanicu i kantonalnu veterinarsku inspekciju.

Članak 5.

(Stočno groblje i jama grobnica)

- (1) Objekat stočnog groblja ili jama grobnica mora se graditi na lokaciji na kojoj ne ugrožava zdravlje životinja, javno zdravlje i životnu sredinu i mora zadovoljavati sljedeće uvjete:

1. da je izgrađeno van naseljenog mjesta i na području koje urbanističkim planom nije predviđeno za izgradnju stambenih objekata, industrijskih objekata i objekata za proizvodnju, držanje i promet životinja;
2. mora imati prilazni put i da postoji mogućnost ograđivanja tako da je onemogućen prilaz životinjama;
3. na odabranoj lokaciji ne smije ugrožavati životnu sredinu: vodu, vazduh, zemljište, biljke i životinje odnosno mjesta od posebnog javnog interesa;
4. da je dovoljno udaljen od poljoprivrednih površina, farmi, objekata za uzgoj životinja, klaonica, mljekara i drugih objekata za proizvodnju hrane i hrane za životinje;
5. da je lokacija stabilna, ravna do blago nagnuta (2-5°), da nije podložna poplavama i da se ne nalazi na području s visokom razinom podzemnih voda, te da je udaljena od vodotoka i vodnih akumulacija, prirodnih izvorišta vode i objekata za snabdijevanje vodom stanovništva.

- (2) Na odabir lokacije za izgradnju jame grobnice ili stočnog groblja utječu faktori koji mogu biti pedološki, klimatski i ekološki: flora i fauna, prisustvo izvora i izvorišnih zona, klimatski faktori (padavine, poplave), količine nusproizvoda životinjskog podrijetla/životinjskog otpada koje treba zbrinuti, javno zdravlje, raspoloživa i potrebna materijalna sredstva, vlažnost i ocjeditost tla, maksimalna razina podzemnih voda, udaljenost od vodotoka i vodnih akumulacija, tip i kakvoća zemljišta, pristupačnost i komunikacijska povezanost terena, poroznost i vodopropusnost tla, stabilnost i nagib terena, kulturne navike i običaji lokalnog stanovništva, prisustvo urbanih, poljoprivrednih, industrijskih, zaštićenih i drugih površina koje moraju biti na određenoj udaljenosti od lokacije sukladno propisima o građenju, vodama i zaštiti okoline.
- (3) Kod odabira lokacije za izgradnju trajnog objekta stočnog groblja i betonske jame grobnice, osim navedenih karakteristika u stavku (2) ovoga članka mora se provesti geotehničko istraživanje u cilju definiranja neophodnih kvalitativnih karakteristika tla bitnih za projektovanje i izgradnju objekata. Prilikom ovih istraživanja posebnu pažnju treba obratiti na stabilnost terena i njegove hidrogeološke karakteristike.

Članak 6.

(Izgradnja stočnog groblja i jame grobnice)

- (1) Pri izgradnji stočnog groblja ili jame grobnice potrebno je obezbijediti:
 1. da je debljina sloja zemlje kojim je prekriven otpad životinjskog podrijetla minimalno 1 metar;

2. da je dubina jame grobnice najmanje 4 do 5 metara, a dno jame grobnice najmanje 1 do 2 metra iznad najviše razine podzemnih voda;
3. da se bočni zidovi jame grobnice grade od čvrstog materijala i moraju da budu zidani tako da propuštaju tečnost osim ako se gradi jama grobnica potpuno nepropusna od dvostruko armiranog vodonepropusnog betona kvalitete MB 30 (C 25/30);
4. da je prostor oko jame grobnice širok najmanje 50 cm i izgrađen od čvrstog materijala s padom prema okolnom terenu;
5. da jama grobnica mora imati gornju ploču od čvrstog materijala s poklopcem koja mora biti uzdignuta od okolnog terena, a poklopac takve konstrukcije da onemogućava izlaženje neprijatnih mirisa i da može da se zaključava.

- (2) Jama grobnica i stočno groblje mora biti ograđena, obilježena i imati odgovarajući ulaz za prijem vozila i ljudi sa dezinfekcionom barijerom za dezinfekciju točkova i dezinfekciju vozila.
- (3) Ulaz mora biti kontroliran na način da se sprječava ulazak neovlašćenih osoba i životinja.
- (4) Objekat mora posjedovati infrastrukturu za čuvanje opreme i dezinfekcionih sredstava kao i natkriven prostor s pripadajućom nepokretnom i pokretnom opremom potrebitom za utvrđivanje uzroka uginuća životinja.
- (5) Na lokaciji mora biti obezbijeden dovod higijenski ispravne vode za piće i odvod otpadnih voda, sukladno propisima kojima se uređuje vodoprivreda, odnosno zaštita životne sredine.
- (6) Dužina i širina jame grobnice određuje se prema količini materijala (leševa) za koju je namijenjena, a pri tom se primjenjuju sljedeći parametri:
 - u jami dubine 3.5 m i širine 3.5 m širine moguće je smjestiti sljedeće količine po zapremini:
 - 1.5 m³: 1,000 leševa brojlera,
 - 2.8 m³: 1,000 ćurki,
 - 1.5 m³: 5 leševa odraslih ovaca,
 - 2.63 m³: 1 leš odrasle krave,
 - 1.19-1.5, odnosno 2.3 m³: 5 leševa tovljenika - odraslih svinja.
- (7) Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada zakopavanjem nalazi se u Pravitku ovoga Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 7.

(Prijevozna sredstva)

- (1) Životinjski otpad otprema se do mjesta zbrinjavanja specijaliziranim prijevoznim sredstvom koje mora ispunjavati uvjete propisane propisima iz članka 3. stavak (3) ovoga Pravilnika.
- (2) Specijalizirano prijevozno sredstvo se ne može koristiti u druge svrhe, a nakon istovara životinjskog otpada mora se očistiti, oprati, dezinficirati i dezodorisati.

POGLAVLJE III. EVIDENCIJE

Članak 8.

- (1) Objekti iz članka 1. ovoga Pravilnika vode evidenciju o neškodljivom uništavanju životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla. Evidencija se može voditi i elektronskom obradom podataka.
- (2) Evidencija iz stavka (1) ovoga članka obvezno sadrži podatke o:

- datumu i mjestu odlaganja ili zakopavanja;
 - količini (broj), vrsti, kategoriji i podrijetlu životinjskih leševa koji su odloženi ili zakopani;
 - količini i vrsti životinjskog otpada koji je odložen ili zakopan (tkivo visokog rizika i preostali otpad goveda, ovaca i koza i zarazni materijal životinjskog podrijetla, otpad od svinja, peradi i od riba, iz valionica i ostali otpad);
 - svakom proizvođaču životinjskog otpada.
- (3) Objekti iz članka 1. ovoga Pravilnika dužni su kvartalno Izvješća o odloženom ili zakopanom životinjskom otpadu po vrstama i količini i odloženim ili zakopanim životinjskim lešinama dostavljati kantonalnom ministarstvu mjerodavnom za poslove veterinarstva i

Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

POGLAVLJE IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 10

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

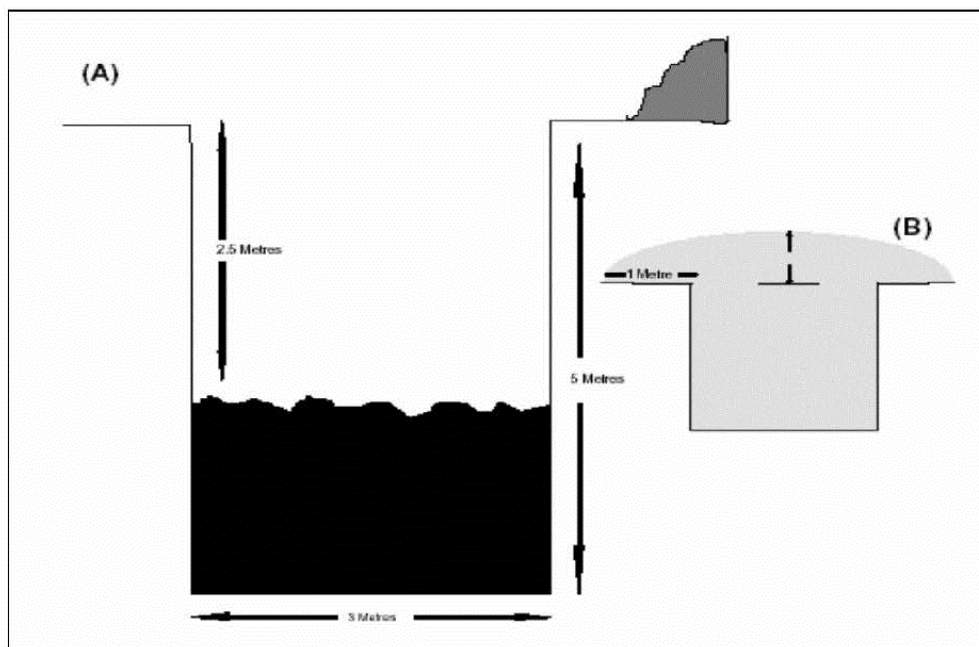
Broj 06-2-24/18-1847-3/18

16. siječnja 2019. godine
Sarajevo

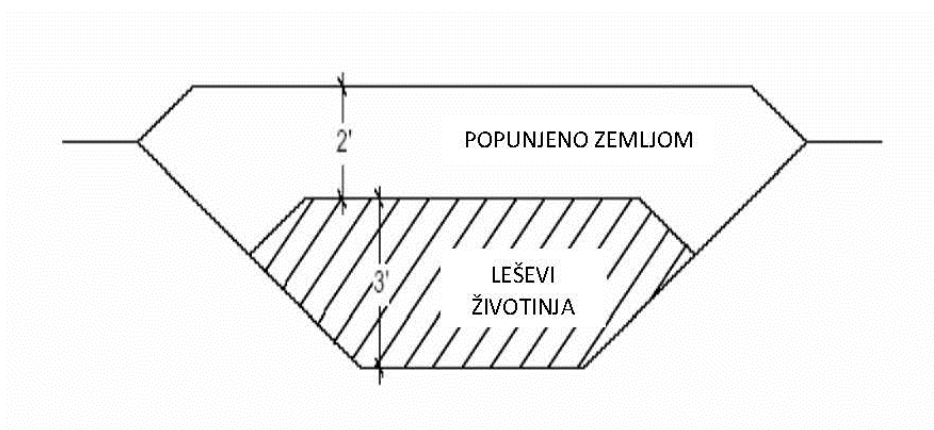
Ministar
Mr. sci. **Šemsudin Dedić**

Privitak

Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek jame za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

На основу члана 32. став 7. Закона о ветеринарству ("Службене новине Федерације БиХ", број 46/00), федерални министар пољопривреде, водопривреде и шумарства доноси

ПРАВИЛНИК

О УСЛОВИМА КОЈЕ МОРА ИСПУЊАВАТИ ОБЈЕКАТ И МЈЕСТО ЗА САКУПЉАЊЕ И НЕШКОДЉИВО УНИШТАВАЊЕ ЖИВОТИЊСКЕ ЛЕШИНЕ, КОНФИСКАТА И ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА НАМИЈЕЋЕНОГ УТИЛИЗАЦИЈИ И ПРИЈЕВНО СРЕДСТВО НАМИЈЕЋЕНО ЗА ЊИХОВО САКУПЉАЊЕ И ПРИЈЕВОЗ

ПОГЛАВЉЕ I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овим правилником прописују се услови које мора испуњавати мјесто и објекат за сакупљање и нешкодљиво уништавање животињске лешине и отпада животињског поријекла и пријевно средство намијењено за њихово сакупљање и пријевоз.
- (2) Мјесто и објекти из става (1) овог члана су објекти за утилизацију, кафилерија (спалионица), јама гробница и гробље за животиње.

Члан 2.

(Дефиниције)

У овом Правилнику поједини појмови имају сљедеће значење:

1. **животињска лешина** - угинула, мртворођена или побачена животиња и животиња убијена у поступку спречавања, сузбијања и искорјењивања болести на одређеном подручју или у некој популацији;
2. **отпад животињског поријекла** је животињски труп и саставни дијелови животињског тијела који нису намијењени или нису исправни за исхрану људи и здравствено неисправни прехранбени производи животињског поријекла (enl. ABP/AW):
 - а) конфискат - орган и дијелови трупа закљаних животиња који је ветеринарско-здравственим прегледом оцијенен здравствено неисправним;
 - б) споредни нејестиви нуспроизводи клања, расијецања и обраде - органи и ткива закљаних животиња које не убрајамо у месо у ширем смислу ријечи;
 - ц) ткива високог ризика говеда, оваца и коза - ткива специфицирана у Анексу IV Одлуке којом се утврђују мјере за спречавање, контролу и искорјењивање трансмисивних спонгиформних енцефалопатија ("Службени гласник БиХ", број 31/03);
 - д) крв закљаних животиња која се не употребљава за људску прехрану ни за прераду у хемијској, фармацеутској и другој индустрији;
 - е) животињски производи који нису исправни за људску прехрану;
 - ф) отпад из валионице;
 - г) остали отпад животињског поријекла.
3. **хигијеничарска служба** - служба која стално и сигурно обавља скупљање животињског отпада: редовно, стално и сигурно скупљање животињских лешина и отпада животињског поријекла с мјеста

за прихват, других мјеста настајања и његова отпрема у сабиралиште или непосредно на мјесто нешкодљивог уништавања;

4. **нешкодљиво уклањање** - прописани поступак нешкодљивог уклањања лешина, конфиската, одређених нејестивих нуспроизвода клања, расијецања, обраде и прераде меса, рибе, дивљачи, млијека, јаја, меда, прерада у производе намијењене за исхрану животиња или индустријску употребу када се из ветеринарско-здравствених разлога и ради заштите здравља људи не смију или се не могу искористити даљом прерадом, а што се обавља у одобреном објекту за нешкодљиво уклањање (спаљивање), закопавање у гробљу за животиње или јама гробници;
5. **утилизација** - дозвољени поступак нешкодљивог искориштења лешина, конфиската, одређених нејестивих нуспроизвода клања, расијецања, обраде и прераде меса, рибе, дивљачи, млијека, јаја, меда, прерадом у производе намијењене за исхрану животиња или индустријску употребу која се обавља у одређеним објектима за утилизацију.

ПОГЛАВЉЕ II. УСЛОВИ ЗА ОБЈЕКТЕ, МЈЕСТА И ПРИЈЕВНО СРЕДСТВА

Члан 3.

(Објекат за спаљивање и утилизацију)

- (1) Лешина животиње обољеле од заразне болести и производ поријеклом од животиње обољеле од заразне болести и валионички отпад морају се учинити нешкодљивим у објектима за спаљивање.
- (2) Нешкодљиво искориштавање лешине, конфиската, одређених нејестивих нуспроизвода клања, расијецања, обраде и прераде меса, рибе, дивљачи, млијека, јаја и меда прерадом у производе намијењене за исхрану животиња или индустријску употребу обавља се у **објектима за утилизацију**.
- (3) Објекти из ст. (1) и (2) овог члана морају испуњавати услове прописане Одлуком о нуспроизводима животињског поријекла и њиховим производима који нису намијењени исхрани људи ("Службени гласник БиХ", број 19/11) и Правилником о утврђивању ветеринарско-здравствених услова за одлагање, коришћење, сакупљање, пријевоз, идентификацију и сљедивост, регистрацију и одобравање погона, стављање на тржиште, увоз, транзит и извоз нуспроизвода животињског поријекла и њихових производа који нису намијењени исхрани људи ("Службени гласник БиХ", број 30/12).
- (4) У изузетним случајевима, ако није осигурано обављање послова утилизације и спаљивање **животињских лешева** и производа животињског поријекла поријеклом од животиња обољелих од заразних болести и валионичког отпада према одредбама члана 33. Закона о ветеринарству ("Службене новине Федерације БиХ", број 46/00), **хигијеничарска служба општине** преузима и превози лешине, одређене нејестиве нуспроизводе клања, конфискате и валионичке отпатке ради нешкодљивог уништавања у јама гробници или гробљу за животиње гдје се нешкодљиво уклањају закопавањем или спаљивањем у јама гробници или сточном гробљу.

Члан 4.

(Хигијеничарска служба)

Хигијеничарска служба из члана 3. став (4) овог Правилника мора:

1. бити организована и опремљена тако да је осигурано стално и сигурно уклањање животињских лешина и отпада животињског поријекла (доступност 24 x током цијеле године);
2. бити доступна држаоцима животиња и другим корисницима и имати одржив систем пријављивања угинућа животиња: телефон, e-mail, факс;
3. вршити уклањање лешева и другог животињског отпада и лешева без одлагања са сеоских газдинстава и фарми;
4. ради утврђивање узрока угинућа животиње одмах обавјештавати надлежну ветеринарску станицу и кантоналну ветеринарску инспекцију.

Члан 5.

(Сточно гробље и јама гробница)

- (1) Објекат сточног гробља или јама гробница мора се градити на локацији на којој не угрожава здравље животиња, јавно здравље и животну средину и мора задовољавати слиједеће услове:
 1. да је изграђено ван насељеног мјеста и на подручју које урбанистичким планом није предвиђено за изградњу стамбених објеката, индустријских објеката и објеката за производњу, држање и промет животиња;
 2. мора имати прилазни пут и да постоји могућност ограђивања тако да је онемогућен прилаз животињама;
 3. на одабраној локацији не смије угрожавати животну средину: воду, ваздух, земљиште, биљке и животиње односно мјеста од посебног јавног интереса;
 4. да је довољно удаљен од пољопривредних површина, фарми, објеката за узгој животиња, клаоница, мљекара и других објеката за производњу хране и хране за животиње;
 5. да је локација стабилна, равна до благо нагнута (2-5°), да није подложна поплавама и да се не налази на подручју с високим нивоом подземних вода, те да је удаљена од водотока и водних акумулација, природних изворишта воде и објеката за снабдијевање водом становништва.
- (2) На одабир локације за изградњу јама гробнице или сточног гробља утичу фактори који могу бити педолошки, климатски и еколошки: флора и фауна, присуство извора и изворишних зона, климатски фактори (падавине, поплаве), количине нуспроизвода животињског поријекла/животињског отпада које треба збринути, јавно здравље, расположива и потребна материјална средства, влажност и оцједитост тла, максимални ниво подземних вода, удаљеност од водотокова и водних акумулација, тип и квалитет земљишта, приступачност и комуникацијска повезаност терена, порозност и водопрпусност тла, стабилност и нагиб терена, културне навике и обичаји локалног становништва, присуство урбаних, пољопривредних, индустријских, заштићених и других површина које морају бити на одређеној удаљености од локације у складу са прописима о грађењу, водама и заштити околине.
- (3) Код одабира локације за изградњу трајног објекта сточног гробља и бетонске јама гробнице, осим наведених карактеристика у ставу (2) овог члана мора се провести геотехничко истраживање у циљу дефинисања неопходних квалитативних карактеристика тла битних за пројектовање и изградњу објеката. Приликом ових

истраживања посебну пажњу треба обратити на стабилност терена и његове хидрогеолошке карактеристике.

Члан 6.

(Изградња сточног гробља и јама гробнице)

- (1) При изградњи сточног гробља или јама гробнице потребно је обезбиједити:
 1. да је дебљина слоја земље којим је прекривен отпад животињског поријекла минимално 1 метар;
 2. да је дубина јама гробнице најмање 4 до 5 метара, а дно јама гробнице најмање 1 до 2 метра изнад највишег нивоа подземних вода;
 3. да се бочни зидови јама гробнице граде од чврстог материјала и морају да буду зидани тако да пропуштају течност осим ако се гради јама гробница потпуно непропусна од двоструко армираног водонепропусног бетона квалитете МБ 30 (Ц 25730);
 4. да је простор око јама гробнице широк најмање 50 цм и изграђен од чврстог материјала с падом према околном терену;
 5. да јама гробница мора имати горњу плочу од чврстог материјала с поклопцем која мора бити уздигнута од околног терена, а поклопац такве конструкције да онемогућава излажење непријатних мириса и да може да се закључава.
- (2) Јама гробница и сточно гробље мора бити ограђена, обиљежена и имати одговарајући улаз за пријем возила и људи са дезинфекционом баријером за дезинфекцију точкова и дезинфекцију возила.
- (3) Улаз мора бити контролисан на начин да се спријечава улазак неовлаштених лица и животиња.
- (4) Објекат мора посједовати инфраструктуру за чување опреме и дезинфекционих средстава као и наткривен простор с припадајућом непокретном и покретном опремом потребном за утврђивање узрока угинућа животиња.
- (5) На локацији мора бити обезбијеђен довод хигијенски исправне воде за пиће и одвод отпадних вода, у складу с прописима којима се уређује водопривреда, односно заштита животне средине.
- (6) Дужина и ширина јама гробнице одређује се према количини материјала (лешева) за коју је намијењена, а при том се примјењују слиједећи параметри:
 - у јама дубине 3.5 м и ширине 3.5 м ширине могуће је смјестити следеће количине по запремини:
 - 1.5 м³: 1,000 лешева бројлера,
 - 2.8 м³: 1,000 ћурки,
 - 1.5 м³: 5 лешева одраслих оваца,
 - 2.63 м³: 1 леш одрасле краве,
 - 1.19-1.5, односно 2.3 м³: 5 лешева товљеника - одраслих свиња.
- (7) Графички приказ попречних пресека јама и рова за збрињавање лешева угинулих животиња и другог животињског отпада закопавањем налази се у Прилогу овог Правилника и чини његов саставни дио.

Члан 7.

(Пријевозна средства)

- (1) Животињски отпад отпрема се до мјеста збрињавања специјализованим пријевозним средством које мора испуњавати услове прописане прописима из члана 3. став (3) овог Правилника.
- (2) Специјализовано пријевозно средство се не може користити у друге сврхе, а након истовара животињског

отпада мора се очистити, опрати, дезинфиковати и дезодорисати.

ПОГЛАВЉЕ III. ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 8.

- (1) Објекти из члана 1. овог Правилника воде евиденцију о нешкодљивом уништавању животињских лешина и отпада животињског поријекла. Евиденција се може водити и електронском обрадом података.
- (2) Евиденција из става (1) овог члана обавезно садржи податке о:
 - датуму и мјесту одлагања или закопавања;
 - количини (број), врсти, категорији и поријеклу животињских лешева који су одложени или закопани;
 - количини и врсти животињског отпада који је одложен или закопан (ткиво високог ризика и преостали отпад говеда, оваца и коза и заразни материјал животињског поријекла, отпад од свиња, перади и од риба, из валионица и остали отпад);

- сваком произвођачу животињског отпада.
- (3) Објекти из члана 1. овог Правилника дужни су кварталне Извјештаје о одложеном или закопаном животињском отпаду по врстама и количини и одложеним или закопаним животињским лешинама достављати кантоналном министарству надлежном за послове ветеринарства и Федералном министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства.

ПОГЛАВЉЕ IV. ПРИЈЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 9.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу наредног дана од дана објаве у "Службеним новинама Федерације БиХ".

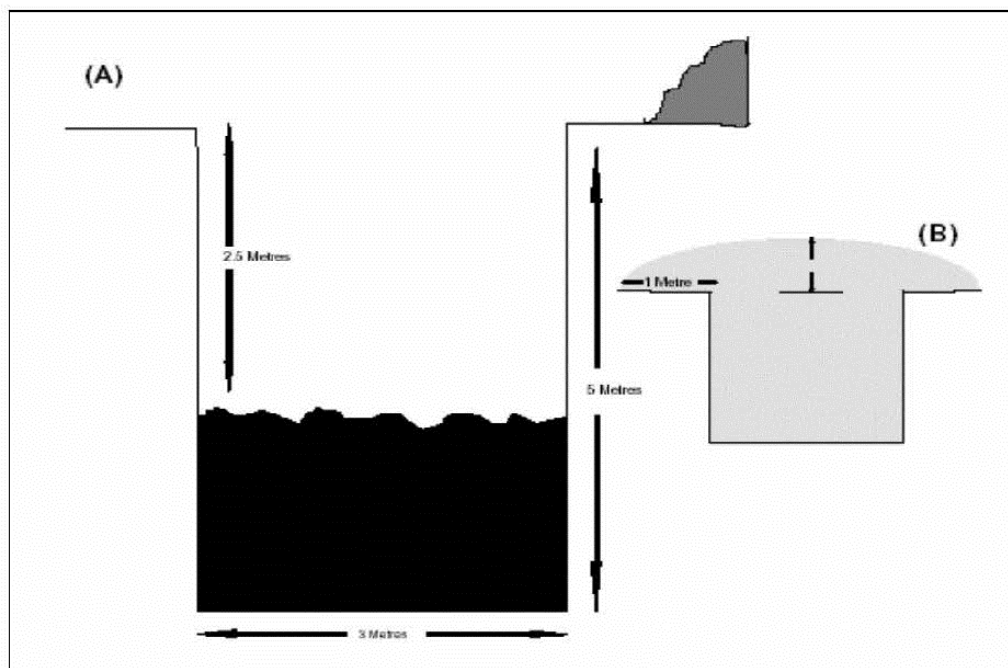
Број 06-2-24/18-1847-3/18

16. јануара 2019. године
Сарајево

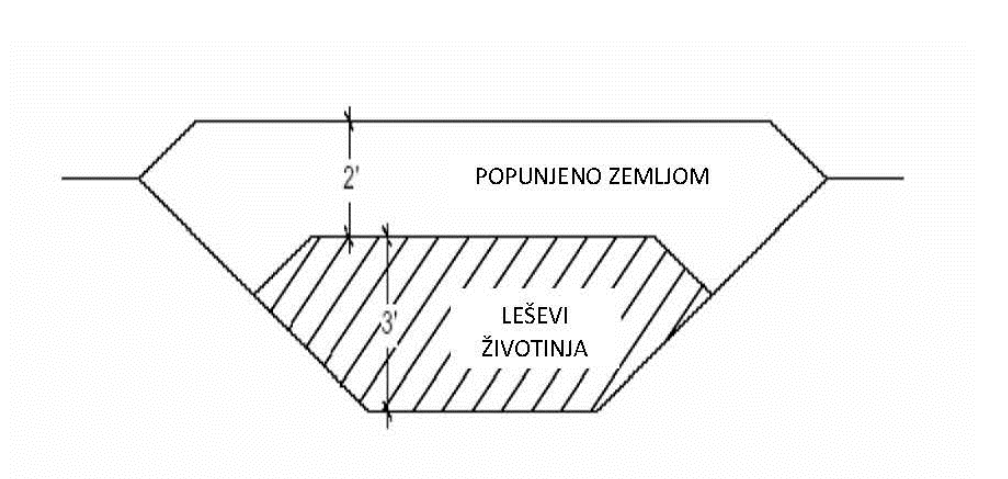
Министар
Мр sc. Шемсудин Дедић

Прилог

Графички приказ попречних пресјека јаме и рова за збрињавање лешева угинутих животиња и другог животињског отпада (АБП) закопавањем

Попречни пресјек јаме за збрињавање лешева угинутих животиња и другог животињског отпада (АБП) закопавањем

Попречни пресјек рова за збрињавање лешева угинутих животиња и животињског отпада (АБП) закопавањем